

# Till vapen, till vapen!

– Svenska frivilliga i Ukrainakriget efter invasionen februari  
2022: motiv, politisk ideologi och rekrytering

\*\*\*\*\*

Författare: Benjamin Backlund

# Abstract

Att unga män tar vapen i hand för ett främmande land är inget nytt fenomen. Området fick förnyat intresse och uppmärksamhet efter att terrororganisation ISIS kunde rekrytera personer från västländerna. Vid samma tidsperiod har även frivilliga svenskar anslutit sig till kriget i Ukraina, sedan konflikten blossade upp 2014. Efter den ryska storskaliga invasionen 2022, uppstod vad författaren av denna studie påstår vara ett unikt fenomen: en stor våg av män anslöt sig till kriget under ett hastigt händelseförlopp. För svensk del kan det ha rört sig om några hundra personer och flera av dessa har gett intervjuer i media.

Genom att analysera medieintervjuer med tolv frivilliga svenskar, har studien kartlagt deras motiv till att resa öst och strida för Ukrainas sak. Studien bekräftar tidigare forskning där *bekymrade världsmedborgare* använts som beskrivning av Ukrainavolontärerna. Författaren argumenterar däremot att terminologin bör stärkas inom området. Dels bör termen bekymrade världsmedborgare omdefinieras och specificeras, dels föreslår författaren en akronym för utländska frivilligas motiv, MICE, vilket har sitt ursprung i kontraspionaget. Akronymen sammanfattar de olika motiven som framkommit i tidigare litteratur och inom denna studie: *Money, Ideology, esCape, Ego*.

**Nyckelord:** Ukrainakriget, utländska frivilliga krigare, kontraterrorism, MICE, underrättelseanalys.

**Antal ord:** 9 000.

# Innehållsförteckning

<b>1</b>	<b>Inledning</b> .....	<b>1</b>
1.1	Studiens frågeställning .....	1
<b>2</b>	<b>Bakgrund: Ukrainakriget och utländska frivilliga i konflikten</b> .....	<b>2</b>
<b>3</b>	<b>Forsknings- och litteraturöversikt</b> .....	<b>3</b>
3.1	Motivforskning.....	3
3.2	Personers motiv inom andra områden i underrättelseanalys .....	4
3.3	Motiv till att ta upp vapen för främmande land .....	4
3.4	Studiens teoretiska ramverk .....	7
<b>4</b>	<b>Studiens genomförande</b> .....	<b>8</b>
4.1	Material och urval .....	8
4.2	Metod .....	9
4.2.1	Metoden motivanalys .....	9
4.2.2	Metoddiskussion.....	10
4.2.3	Operationalisering .....	11
4.2.4	Etiska övervägningar.....	11
<b>5</b>	<b>Resultat och analys</b> .....	<b>12</b>
5.1	De tolv frivilliga svenskarna .....	12
5.2	De frivilligas motiv .....	14
5.2.1	Pengar – <i>Money</i> .....	14
5.2.2	Ideologi – <i>Ideology</i> .....	15
5.2.3	Flykt – <i>Escape</i> .....	18
5.2.4	Ego – <i>Ego</i> .....	20
5.2.5	Sammanfattning och diskussion.....	21
<b>6</b>	<b>Slutsatser och avslutande kommentarer</b> .....	<b>23</b>
<b>7</b>	<b>Källförteckning</b> .....	<b>24</b>

# 1 Inledning

Svenska unga män har i över ett sekel anslutit sig som volontärer till krig och konflikter världen över. Finska inbördeskriget, Svenska Frivilligkåren i finska vinterkriget, Nazityska SS, Franska Främlingslegionen, i USA:s marinkår i Vietnamkriget, Islamiska Staten i Irak och Syrien (ISIS), exemplen är många. Frivilliga svenskar har även varit i Ukraina för att strida sedan kriget bröt ut 2014. Men efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 uppstod, vad författaren av denna studie påstår vara, ett unikt fenomen: en stor våg av män åkte iväg till Ukraina under en mycket kort tidsperiod sedan invasionen startade. Innan invasionen kan ett tiotal svenskar (Rekawek 2022, 113) varit på plats under nästan ett decennium som kriget pågick, när invasionen sedan skedde rapporterades det kort efter att flera hundra svenskar anslutit sig (Samuelsson 2022).

Flera av de frivilliga svenskarna har gett intervjuer i media i samband med deras avfärd, på plats vid fronten eller väl tillbaka hemma. Av de uppemot 600 svenskarna, en siffra som är omdiskuterad, har tolv personer kunnat identifieras och fastställas i denna studie.

Syftet med studien är att utforska de tolv frivilliga svenskarnas motiv till att delta i Ukrainakriget efter Rysslands invasion 2022. Detta genom att analysera intervjuer som getts i media av de stridande volontärerna. För att kunna utreda motiven behövs även andra faktorer utredas. Därför kartlägger studien personernas bakgrund, deras politiska ideologi och andra faktorer som kan ha påverkat rekryteringen. Kunskap om frivilliga krigares motiv och syfte med att delta i krig, har betydelse inom kontraterrorforskningen. Enligt tidigare forskning har volontärer till Ukraina fram till 2022, åtminstone till viss del, varit ideologiskt drivna extremister (Rekawek 2022, 113).

Studiens fokus ligger på tiden efter invasionen och tar alltså inte i beaktande personer som deltagit i kriget vid utbrottet 2014. Det kan även konstateras att Ukrainakriget verkar långt ifrån att vara över och fler frivilliga kan strömma in. Studien kan därför sägas undersöka en begränsad tidsperiod. Fokus ligger helt på Sverige och de svenskar som åkt till Ukraina. Detta är enligt författarens kunskap den första som gjorts med den ansatsen.

## 1.1 Studiens frågeställning

- Vad var de tolv svenska frivilligas motiv till att åka till Ukrainakriget tiden efter invasionen februari 2022?

## 2 Bakgrund: Ukrainakriget och utländska frivilliga i konflikten

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland en storskalig invasion (Utrikespolitiska institutet 2022). Den 27 februari annonserade Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj bildandet av Ukrainas internationella legion (*International Legion of Territorial Defence of Ukraine*). President Zelenskyj uppmanade medborgare från andra länder att ansluta sig och ta till vapen för Ukraina i kriget mot Ryssland (The Presidential Office of Ukraine 2022) på landets officiella hemsida. Presidentens vädjan plockades upp av medier och spreds på sociala medier som Twitter och Facebook (McKernan 2022). På hemsidan *Fight for Ukraine* beskrivs ännu i skrivande stund hur man blir del av den ukrainska legionen genom att följa sju steg (Ministry of Foreign Affairs of Ukraine 2022).

Dagarna som följde rapporterade medier världen över att frivilliga var på väg till Ukraina för att ansluta sig till kriget (Samuelsson 2022 och Abend 2022). Enligt uppgifter från Ukrainas regering anmälde sig 20 000 frivilliga som soldater till bildandet av främlingslegionen (Ministry of Foreign Affairs of Ukraine 2022).

Uppgifter om antalet frivilliga är dock omdiskuterat. För svensk del har vissa uppgifter talat om att antalet uppgått till över 600 män (Samuelsson 2022) till Ukrainas internationella legion, vilket dock är en siffra som inte bekräftats. Antalet har sedan beskrivits som förstorat (Fahlman 2022). Andra källor har nämnt 400 (Rogvall 2022).

Förutom den officiella brigaden Ukrainas internationella legion bildades flera andra grupperingar. En sådan är 312:e frivilligkompaniet, som är en organisation av svenskar som strider som en del av ukrainska armén (Eklund 2022). Kompaniet består av ett 20-tal personer, enligt uppgifter från november 2022 (Eklund 2022). Exakt hur många svenskar som anslutit sig är därmed i skrivande stund oklart.

Enligt uppgifter i media har vissa frivilliga sedan dess återvänt hem (Danielsson 2022), men det finns även de som fortfarande är på plats och strider för Ukrainas sak (Dahlgren 2022).

## 3 Forsknings- och litteraturöversikt

Denna studie faller dels inom ett område som närmast berör freds- och konfliktstudier och psykologi, i fråga om de stridandes motiv. Dock finns det skäl att argumentera för att det även har relevans för området kontraterrorism inom underrättelseanalys. Detta då tidigare forskning visat att frivilliga i krig till exempel handlat om högerextrema eller islamister och att det finns säkerhetsrisker kopplat till detta (Rostami et al 2020, 382 och Rekawek 2022, 218, 220). Studien faller även inom propagandafältet inom underrättelseanalys. Detta eftersom rekryteringsmetoderna kan bygga på att stärka ideologisk övertygelse.

Detta kapitel kommer först att lyfta upp forskning på motiv i bredare bemärkning, för att sedan snäva in och rikta strålkastaren mot underrättelseanalys. Där blickar genomgången ut mot kontraspionage och kontraterrorism, inom vilka människors motiv till dessa brott har utforskats. Även om spioneri eller terrorism är handlingar som inte direkt är jämförbara med utländska frivilliga i krig, som inte alltid kan anses vara förkastligt, så är det av värde att hämta inspiration från de andra områdena eftersom författaren anser att ett tydligt ramverk saknas för frivilliga i krig. I Kapitel 3.3 görs en litteraturgenomgång om utländska frivilliga i krig och deras motiv, med fokus på svenskar, och där visas var denna studie faller in. Till sist presenteras det teoretiska ramverket som studien utgår ifrån.

### 3.1 Motivforskning

Forskning på vilka motiv som ligger bakom en aktörs agerande eller handlingar är mycket vanlig inom samhällsvetenskapen. Varför agerar en stat, en beslutsfattare, ett företag eller en människa som den gör?

Enligt Hadenius (1983, 134) har motivteorier drivits fram av dels forskning inom ekonomi, där bland annat vinstmaximering har utgått vara ett motiv. Förutom det anser Hadenius att spelteorier i internationell politik varit en viktig källa till att formulera motivteorier (ibid, 134), vilket även är framträdande i underrättelseanalysen. Denna studie går inte djupare in i dessa teorier, men relevant är att det inte är en ovanlighet att blicka mot andra områden för inspiration.

## 3.2 Personers motiv inom andra områden i underrättelseanalys

Inom kontraspionaget har forskning bedrivits för att ta reda på varför någon väljer att förråda sitt land, som ett led i att stoppa att till exempel försvarshemligheter läcks. En genomgång av de historiska fall som finns visar att motiven skiljer sig åt. Ideologiska grunder har varit en viktig källa till rekryteringspoolen för Sovjet och andra kommunistländer (Olson 2021, 137). En etnisk aspekt hittas i tillvägagångssättet hos den kinesiska underrättelsetjänsten MSS (ibid, 3) och hos Israels dito (ibid, 164). Även pengar, det vill säga för egen vinning, har nämnts som en betydande faktor. I de flesta fall av spionage är någon form av betalning inblandat, och vissa spioner har haft pengar som motiv (Wilder 2017, 24, 31). För svensk del kan Bröderna Kia nämnas (Flores 2023). Personlighetsstörningar, som till exempel narcissism (Wilder 2017, 26), kan också vara en av de bidragande faktorerna.

Sammanfattningsvis används ofta akronymen/minnesregeln MICE, *money, ideology, coercion, ego* (pengar, ideologi, tvång, ego) (Burkett 2013, 9) som en vägledning i att identifiera drivkrafterna hos en spion. En annan modell, RASCLS, som snarare tar fasta på de psykologiska aspekterna i spionrekryteringen har även föreslagits att användas (Burkett 2013, 11).

Även inom kontraterrorforskningen har man studerat människors motiv, för att kunna förhindra och avvärja terrorattacker. En modell som förutom att studera terroristers karaktärsdrag även lyfter fram varningsbeteenden, TRAP-18 (*Terrorist radicalization assessment Protocol*), har föreslagits som ett verktyg för att tidigt upptäcka radikaliserings (Meloy och Gill 2016) (Allely och Wicks 2022, 254). I TRAP-18, symboliserar siffran modellens åtta varningsbeteenden och tio underliggande karaktärsdrag. Bland karaktärsdragen, som då närmast undersöker människans motiv, hittas även liknande som hos kontraspionaget: ideologi, motgångar, antingen i relationen eller yrkeslivet, mentala sjukdomar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det i dessa närliggande områden finns mycket forskning och välutvecklade modeller om människors motiv.

## 3.3 Motiv till att ta upp vapen för främmande land

Utländska frivilliga i krig är inget nytt fenomen. Forskning har även bedrivits på området under lång tid. Utländska frivilliga i inbördeskrig och med kopplingar till terrorism tenderar att bli porträtterade antingen som legosoldater eller ideologiskt drivna islamister (Malet 2013, 14). *Greed or grievances* (girighet eller klagomål) används ofta som en förklaringsmodell för mobilisering i inbördeskrig (Malet 2013, 16).

Efter vågen av utländska frivilliga krigare till ISIS, som senare klassades som terrororganisation, har intresset och forskningen intensifierats, eftersom det kunde leda till säkerhetsrisker när krigarna återvände till Sverige (Rostami et al 2020, 382). Volontärer till ISIS drevs av bland annat ideologiska skäl, islamism (de Graaf 2015, 48). Sverige var ett av länderna med högst antal frivillig krigare per capita (Rostami et al 2018, 383). De som reste från Sverige för att strida för ISIS, var unga män i åldrarna 18 till 30 år. Många födda i Sverige, men med åtminstone en förälder med utländsk härkomst. Många var låginkomsttagare (Rostami et al 2020, 384). En studie av Rostami et al (2020) pekar på att personernas sociala nätverk, personliga koppling till konflikten och kriminella bakgrund hade betydelse för radikaliseringsprocessen och beslutet att åka och kriga för ISIS (Rostami et al 2020, 391).

I David Malets studie: *Foreign Fighters: Transnational Identity in Civic Conflicts* (2014), fastslås att rekryterare motiverar utlänningar genom att skapa ett narrativ om att ett deltagande i konflikten är nödvändig för att bekämpa existentiella hot mot transnationella etniska, religiösa eller ideologiska grupper, vilka volontärerna kan identifiera sig med (2013). Transnationell rekrytering sker enligt Malet (2013) när de lokala parterna i kriget försöker bredda konflikten för att utöka sina resurser och maximera chanserna att vinna kriget, men eftersom de oftast har begränsade resurser måste de alltså motivera frivilliga att delta i kriget för något annat än materiella vinster.

*“Recruits may have their own motives of adventure, vindication of the group, or simply lack of a better alternative opportunity, but recruiters across highly varied conflicts in time and space consistently use the same frame of defensive mobilization.”* (Malet 2013, 214).

Mönstret är enligt Malet konsekvent, och det är därför möjligt att tillämpa strategier för att undvika att frivilliga ansluter sig till krig. Den bästa strategin är att bygga starkare nationella identiteter, till exempel genom att grupper (ideologiska, religiösa, etniska) blir en större del av samhället (Malet 2013, 213). Terrororganisationen ISIS utnyttjade propaganda, där man rekryterade personer världen över, även från västländerna och Sverige. Forskning har bedrivits på vilka narrativ som terrorgruppen använde sig av i sin propaganda (se exempelvis Mahood och Halim 2017 och de Graaf 2015). Dessa hakar in i Malets teori.

Kacper Rekawek, forskare på Centrum för forskning om extremism vid Oslo universitet, har i boken *Foreign Fighters in Ukraine: The Brown-Red Cocktail* undersökt västerländska frivilliga som valt att strida i Ukrainakriget, från 2014 fram till 2022. Fokus ligger på tiden innan den ryska storskaliga invasionen.

Brun-röda krigare, är en definition eller term som Rekawek använder för att beskriva att det rört sig om antingen vänsterextrema eller högerextrema, eller en kombination av de två.

*“spoused a truly national-Bolshevik, a brown-red, combination of views; brown for their nationalism and red for their communistic influences and fascinations.”* (Rekawek 2022, 3).



För Sveriges del, lyfts högerextremism upp som politisk ideologi och motiv, men Rekawek fastslår att det var en brokig grupp på plats.

*“Ideologically, the Swedish contingent was a bizarre mixture of lone liberals who nonetheless joined Azov, former criminals “wanting to start afresh” and “extremists” of whom some had known each other from before the war”* (Rekawek 2022, 113).

Dock fanns det en vilja att "stoppa Ryssland", vilket beskrivits som ett motiv (Rekawek 2022, 116).

Rekawek bygger sin analys på en person han anser vara urtypen för de svenskar som åkte dit innan invasionen och även den med störst inflytande (ibid, 111). Denne man ska enligt uppgifter ha haft en fastanställning, varit med i Hemvärnet, men även haft en brottsproblematik och varit medlem i nynazistiska Nordiska motståndsrörelsen (ibid, 113). Svenskarna anslöt sig även främst till Azovbataljonen. Rekawek (2022, 212) listar förutom ideologiska skäl, flera olika anledningar till att frivilliga anslutit sig till Ukrainakriget pre-invasionen: personer som inte hittat sin plats i samhället, utstötta, kriminella, personer som söker mening i sitt liv, eller som vill kämpa för något större.

Rekawek undersöker även tiden efter invasionen, i ett slutkapitel. Han går inte djupare in i motiven eller redovisar för enskilda personer, men berör svenskar. Där fastslår han att en förändring ägt rum och att ett nytt mönster av volontärers motiv skönjs: det handlar inte om vänster- eller högerextrema krigare, utan vad han definierar som *bekymrade världsmedborgare (concerned citizens of the world)* (Rekawek 2022, 234). Rekawek har även i andra texter slagit fast att tiden efter invasionen är unik, eftersom skalan på de frivilliga var så mycket större (Rekawek 2022, University of Oslo webpage).

Journalistiska ansatser, även svenska sådana (SVT 2023), har även gjorts för att beskriva motiven för de frivilliga som sökte sig till Ukraina efter invasionen. På plats har journalister (dock inga svenska) pratat med frivilliga från världen över som har uppgett olika anledningar till att de åkt (Abend 2022 och Stein 2023). Ansatser har även gjorts där forskare intervjuats i frågan (Sundberg 2023). Motiven har skildrats som varierande, från demokratikämpar till blodtörstiga Valhallakrigare, eller att man inte kände sig hemma i samhället.

*“there was alienation they felt from what was going on in the world, and there wasn’t a place, or a system, for them outside of this.”* (Stein 2023).

Tidigare litteratur i ämnet om svenska frivilliga soldater i krig finns även i form av självbiografier. Detta kan även utgöra en källa till information i forskning för att få reda på deras motiv. Enligt en självbiografi från en volontär som stred mot ISIS rörde motiven om att göra något gott i världen (Söder och Fredriksson 2017). En av de svenskar som slogs som frivillig för USA i Vietnamkriget beskrev årtionden senare sin anledning att kriga i jungeln på detta vis: *“Jag var en ung störd man som ville göra någonting kul.”* (Carlén och Falk 2012, 134).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att motiven för frivilliga i krig, så även svenskar, skiljer sig åt i den existerande litteraturen. Denna uppsats undersöker därför detta område, på de svenskar som åkt till Ukraina efter invasionen, ett område som ännu är outforskat.

### 3.4 Studiens teoretiska ramverk

Enligt studieförfattarens kunskap återfinns ingen sammanfattande bild eller modell av utländska frivilligas motiv, vilket är närvarande i till exempel kontraterrorismen och kontraspionaget. Ett liknande verktyg skulle vara användbart inom diskussionen av utländska frivilliga krigare. Enligt författaren kunde detta hjälpa till att skapa en överblick av de olika motiven genom en lämplig terminologi. I forsknings- och litteraturöversikten av denna studie visas att motiven undersökts, men att det är en spretig bild som framkommer.

Det klassiska *greed or grievances* (girighet eller klagomål) som nämnts i delkapitel 3.3 kan tänkas täcka in två motiv: pengar och ideologi. Man kunde även argumentera för att girighet kunde stå för en mer generell definition och inte bara innefatta pengar, utan även till exempel jakten på ett bättre liv. Enligt författaren blir detta dock lite för svepande och kan bli missvisande, därför behövs ytterligare aspekter tas i beaktande.

Författaren föreslår därför en vidare utveckling av en liknande akronym som bygger på kontraspionagets MICE. Denna presenteras här:

**Money** (pengar): Ekonomiska drivkrafter, vilket även innefattar de som traditionellt kallas legosoldater. Det självklara är pengar, men det kunde även handla om materiella saker som byggnader eller markområden. Även löften om medborgarskap, vilket kan tänkas bidra till ekonomiskt välstånd.

**Ideology** (ideologi): Inom detta ryms politiska och religiösa motiv, även smalare motiveringar som tidigare nämnda "stoppa Ryssland".

**EsCape** (flykt): Detta motiv tar fasta på det faktum att flykt från det tidigare livet ofta nämns som faktor. Personens bakgrund, tidigare kriminalitet, jakten på ett bättre liv, ett sökande mening i livet i form av ett större krig, att vilja starta om från början.

**Ego** (ego): Motiv för egenintresse, som inte handlar om pengar/materiell vinning. Ett sökande efter äventyr och spänning, ära och berömmelse, militärromantik, krigsturism, eller att få fler följare på sociala medier.

Akronymen/minnesregeln MICE som författaren myntat här kommer användas som teoretiskt ramverk i studien. Motiven som lyfts inom MICE kommer att undersökas.

## 4 Studiens genomförande

### 4.1 Material och urval

Studien omfattar tolv svenska volontärer till Ukrainakriget. Urvalet bygger på personer som offentligt uttalat sig i media och tolv personer är det antal som där varit möjliga att identifiera. För att få fram personerna har sökningar gjorts på internet och via databaser som Mediearkivet. För att undvika att samma person tas upp flera gånger, har kriteriet varit att man trots en eventuell anonymitet i intervjun ska kunna identifiera personer genom en bild eller på annat sätt särskilja dem från varandra. Bilden kan även dock vara anonymiserad, men den ska gå att jämföras med. De som valt att ställa upp i media med fullständigt namn och bild har givetvis gått att identifiera. Studien utgår endast ifrån intervjuer som personerna själva gett. Den använder alltså inte källor där någon beskrivs av en annan person i intervjun, till exempel en vän till volontären.

Urvalet har baserats på definitionen av kombattant i krig: alla medlemmar av de väpnade styrkorna hos en part i konflikten, förutom sjukvårds- och självvårdspersonal. Hit kan även till exempel milistrupper och frivilligkårer räknas (Svenska Röda Korset). De frivilliga behöver alltså vara med i enheter som har stridande uppgifter, dock kan de själva ha fungerat som till exempel utbildare. Det handlar alltså inte om personer som hjälper till med att bland annat transportera in material till landet eller som endast är sjukvårdare i en hjälporganisation, som till exempel Röda Korset. Flera personer har sorterats bort, dels de som inte är på plats för att delta i striderna, dels de som är så pass anonyma att de inte går att utesluta att det handlar om samma personer, samt de som inte gett utförliga intervjuer i media.

Det selektiva urval som denna uppsats bygger på täcker inte alla svenskar som anslutit sig till kriget i Ukraina, utan endast de som av en eller anledning valt att medverka i offentligheten. Detta är även ett problem som Rekawek lyft upp i sin studie, där personer dolde sin identitet när journalister var på plats (Rekawek 2022, 111). Enligt tidigare uppgifter från Ukrainas internationella legion kan flera hundra personer från Sverige anslutit sig till den brigaden (Samuelsson 2022). Dessutom finns andra frivilligbrigader. Det går alltså att konstatera att urvalet bygger på en liten andel av det antal som *kan* ha anslutit sig till Ukrainakriget från februari 2022 framåt.

Intervjuerna har getts i tidningsartiklar, radio och tv. Antalet granskade intervjuer varierar mellan 1–5 per person, beroende på tillgång. Övervägande handlar det om långa tidningstexter.

## 4.2 Metod

Studien har en kvalitativ ansats och motivanalys har valts för att besvara frågan vad de tolv svenska frivilligas motiv var till att åka till Ukrainakriget. I materialinsamlingen har dock endast dessa tolv personer kunnat fastställas, vilket kan viktas mot att det i bakgrundskapitlet lyfts upp att det kan ha rört sig om flera hundra personer som tog värvning. Studien har därmed inte en generaliserande ambition, det vill säga att fastställa motiven för alla frivilliga svenskar som åkt till kriget, utan studerar de tolv personerna som kunnat fastställas genom urvalsprocessen.

### 4.2.1 Metoden motivanalys

Motivanalys är en metod där syftet är att ta reda på vad aktören vill åstadkomma, vilka intentioner som finns bakom ett beslut, eller varför aktören agerar som den gör (Esaiasson et al 2017, 159). Det kan handla om att antingen synliggöra dolda eller tydligt framträdande motiv och denna studie har haft som ambition att göra bägge två. Alltså både det konkreta som personerna säger, men även det som så att säga kan läsas mellan raderna.

I metoden identifieras först aktören, vilket i denna studie handlar om de tolv svenskarna. Nästa steg är att fastställa vilka motiv som är relevanta. Här finns två vägval, antingen förutsättningslösa motiv eller förhandsdefinierade motiv (ibid, 302). Förhandsdefinierade motiv innebär att motiven som eftersöks är förutbestämda och vilar på en teoretisk grund, medan förutsättningslösa inte gör det utan analytikern kan i princip finna vilka motiv som helst. Denna studie använder sig av förhandsdefinierade motiv och det teoretiska ramverket som används är det av författaren konstruerade MICE.

En fördel med förhandsdefinierade motiv är att analytikern kan djupdyka i motiv som inte anges av aktörerna själva (ibid, 302). En nackdel är däremot att analytikern är bunden och låser sig vid de givna motiven. Författaren av denna studie har dock format ett väldigt öppet teoretiskt ramverk och försökt sammanfatta en stor uppsättning av olika motiv. Till dessa motiv eftersöks och identifieras i analysen olika motivindikatorer, alltså olika ord och beskrivningar som kan tänkas härleda till motivet.

Hadenius har i artikeln *The Verification of Motives* (1983), beskrivit ett antal regler och förhållningssätt när det kommer till motivstudier. För att testa validiteten av olika källor till motivuttalanden, ger Hadenius en antal tumregler. Dels berörs närheten, det vill säga både i tid och rum. Utsagorna bör vara så nära i

tid som möjligt (ibid, 138). I denna studie har intervjuerna getts i nära anslutning till avfärd, på plats i kriget eller vid hemankomst, alltså mycket nära i tid. Att förstahandskällor är bättre än andrahandskällor är en annan tumregel (ibid. 138), som har relevans för denna studie. Urvalet till denna studie, som beskrivs i kapitel 4.1, har gjorts med det i åtanke och endast förstahandskällor har använts.

## 4.2.2 Metoddiskussion

En vanlig kritik mot metoden är det faktum att det är svårt att fastställa en aktörs medvetna övervägande för ett specifikt motiv, eftersom det direkt inte är observerbart. Det handlar om aktörens mentala processer och det är svårt, om inte snarast omöjligt, att fastslå vad som försiggår i någons huvud. En aktör kan även försöka dölja sina motiv. Att veta vilka motivuttalanden som är genuina och ärliga och vilka som inte är det, är svårt att fastställa. Det finns en risk att personerna försöker förvanska berättelserna, för att till exempel ge en ljusare bild av sig själva (Lamont 2019, 79) (Hadenius 1983, 140). Det finns så att säga ett värde för personerna själva att försköna bilden av sig, syftet, striderna de varit med om. Detta är kritik som lyfts mot en av de som ingår i materialet (Benulic 2022).

Hadenius lägger fram flera taktiker för att fastställa vilka motivutsagor som är trovärdiga, en metod som är av relevans för denna studie är att man kan jämföra utsagor givna vid olika tillfällen (1983, 140), i det här fallet i olika intervjuer. Så har gjorts i den utsträckning som var möjligt. Alla personer har dock som nämnt inte givit flera intervjuer.

Lamont (2015, 79) förespråkar en liknande metod, triangulation, som en effektiv strategi för att validera information från intervjuer. Detta innebär att man jämför uppgifter från intervjuer med andra typer av material och källor. Detta har övervägts, men stryks på grund av studiens omfattning. Denna studie bygger därmed på antagandet att intervjupersonerna talar sanning, frågor om huruvida de verkligen varit på plats i Ukraina, deltagit i strider och liknande, undersöks ej.

En metod är valid om den mäter vad den är avsedd att mäta i en särskild studie (Boréus och Bergström 2018, 38). En aspekt av validitet är valet av material att analysera, för att besvara forskningsfrågor (ibid, 39). Medieintervjuerna med personerna kan anses vara en lämplig form av material för att få reda på deras motiv (Hadenius 1983, 126).

En kritik mot motivanalys är att forskarens egna preferenser och erfarenheter genomsyrar analysen och slutsatserna (Esaiasson et al 2017, 301). Enligt Rescher (2017, 124) finns stora svårigheter i tolkningen av information från källor. Det är tänkbart att personer kan dra andra slutsatser utifrån det samlade materialet som författaren sammanställt. Transparens är även en grundsten inom forskningsetik (Lamont 2019, 58). För att skapa reliabilitet och transparens har därför centrala citat och passager från intervjuerna lyfts fram rikligt. Det teoretiska ramverket spelar här även en central roll, där motivmodellen som författaren framställt har stöd i tidigare forskning och ramverket systematiskt har använts för att hitta motivindikatorerna och kategorisera motiven.

Ett metodval som förfaller naturligt i en sådan här studie hade varit intervjuer med personerna. Detta är ett tillvägagångssätt som använts inom tidigare forskning, till exempel av Rekawek (2022, 7) och det hade varit värdefullt för djupare kunskap. Det fanns dock betydande svårigheter för att utföra intervjuer med volontärer: studiens begränsade omfattning och tidsram, och att en del svenskar vid studiens utförande fortfarande var kvar i krigszonen. Författaren har i andra åtaganden nått ut för kontakt med de som berörs av studien, men inte fått svar inom rimlig tid. Därför har en sådan ambition uteslutits.

### 4.2.3 Operationalisering.

Efter insamlingen av intervjuerna har analysen tillämpats. Ett flertal parametrar med relevans för studien identifierades innan genomgången började, för att besvara frågeställningen. Förutom motiven, kartlades även personers bakgrund (ålder, socioekonomisk, militär bakgrund, härkomst) i den mån möjligt.

Motivanalysen strukturerades utifrån det teoretiska ramverket med utgångspunkt i författarens konstruerade MICE. Motivindikatorer, det vill säga värdeladdade ord, meningar som visade på aktörens motiv till de olika motiven pengar, ideologi, flykt och ego, identifierades. Viktiga citat och passager i intervjuerna sorterades ut, långa svar var sammanfattade i några ord, för att få kärnan ur budskapet under intervjuerna. Detta strukturerades sedan upp enligt akronymen i fyra delkapitel i studiens resultat- och analysavsnitt.

### 4.2.4 Etiska övervägningar

Forskningsetik är särskilt viktigt när människor deltar som undersökningsobjekt (Lamont 2019, 61). Eftersom denna studie använt sig av intervjuer, dock utförda av annan part, bör den etiska aspekten tas i beaktande. Enligt Lamont lyder en av reglerna i den etiska uppförandekoden på detta sätt: *"Harm to research participants must be avoided."* (Lamont 2019, 58). Personerna har därför anonymiserats. Anonymiseringen har gjorts enligt det svenska signalbokstaveringsalfabetet och de pseudonymer som använts ska därför inte ägnas någon betydelse. Det ska dock anmärkas att en anonymitet inte är möjlig att garantera, eftersom studien bygger på offentligt gjorda intervjuer i media. Genom att jämföra svaren i medieintervjuerna, går det givetvis att fastställa vem det handlar om. Detta har övervägts och tagits i beaktande, men bedömningen har landat i att eftersom personerna offentligt uttalat sig överväger det den etiska dimensionen. Dock uppges inte källor i direkt anslutning till direkta citat från personerna.

## 5 Resultat och analys

Analysen är baserad på de insamlade medieintervjuerna. Först kommer en bakgrund av de frivilliga presenteras, för att skapa en överblick över personerna. Analysen är sedan strukturerad enligt det teoretiska ramverket för motiven: akronymen MICE, *Money* (pengar), *Ideology* (ideologi), *esCape* (flykt), *Ego* (ego). En grundläggande beskrivning av de tolv personerna, samt de motiv som framkommit återfinns i tabell 1.

### 5.1 De tolv frivilliga svenskarna

Totalt har tolv personer identifierats. Alla är män i åldrarna 19–48 år. En av personerna har inte uppgett sin ålder i intervjun, men utifrån övriga svar kan han fastställas vara minst 28 år gammal. Åldern skiljer sig från volontärer i tidigare forskning. Till ISIS var de frivilliga i åldrarna mellan 18–30 år (Rostami et al 2020, 384), många är i detta fall äldre än det.

Personernas socioekonomiska bakgrund varierar. Men det kan fastslås att de utifrån beskrivningarna i intervjuerna inte har haft högre karriär eller varit från högre klasser i samhället. Studenter, undersköterska, personlig tränare och kommunikatör är några av de nämnda yrkena. Undantaget kunde vara de två anställda inom svenska försvarsmakten, där ena var kadett (Gustaf) och den andre anställd som instruktör (Adam). Den senare nämnda, Adam, är unik i studien. Adam är den äldsta, och är en av de två som har barn.

Överlag har politisk åsikt inte diskuterats under intervjuerna i media, i den mening att det handlar om partier. En av dem har enligt uppgift i intervjuerna engagerat sig i partierna Liberalerna och Moderaterna. Detta skiljer sig mot frivilliga innan invasionen, som hade varit med i Nordiska Motståndsrörelsen och andra högerextrema politiska partier/grupperingar (Rekawek 2022, 113). Inte heller har journalisterna granskat deras bakgrund, eller om de gjort det, har inte något samröre med extremism framkommit.

Personerna utgörs till största del av etniska svenskar. En person uppger sig ha utländska rötter, utöver det finns det ett par namn som är utländskt klingande och möjligtvis kunde ha föräldrar som har utländsk bakgrund. Men dessa är alltså i minoritet. En person har uppgett sig vara adopterad. Inga är ukrainare. Detta skiljer sig mot svenska frivilliga som stred för ISIS, där en koppling till konflikten var central.

Militär bakgrund är en annan aspekt som undersökts. Sex av de tolv undersökta personerna har haft en bakgrund inom Försvarsmakten. Detta var en

faktor som var närvarande hos de frivilliga innan invasionen 2022 (Rekawek 2022, 113) och följer därmed samma mönster som det.

Sammanfattningsvis påminner bakgrunderna om de frivilliga till Ukraina innan invasionen februari 2022, med undantag från den politiska ideologin, det vill säga att personerna inte har en bakgrund inom de högerextrema kretsarna.

Pseudonym	Ålder	Militär bakgrund i Försvarsmakten (ja/nej)	Motiv: Pengar	Motiv: Ideologi	Motiv: Flykt	Motiv: Ego
Adam	48	Ja	-	Bekymrad världsmedborgare, "Stoppa Ryssland"	-	-
Bertil	25	Ja	-	Bekymrad världsmedborgare, "Stoppa Ryssland"	Ett nytt liv	-
Cesar	44	Nej	-	Bekymrad världsmedborgare	-	-
David	31	Nej	-	Bekymrad världsmedborgare	-	-
Erik	29	Ja	-	Bekymrad världsmedborgare, "Stoppa Ryssland"	-	-
Filip	29	Nej	-	Bekymrad världsmedborgare, "Stoppa Ryssland"	Meningssökande	-
Gustav	>28	Ja	-	Bekymrad världsmedborgare, "Stoppa Ryssland"	-	-
Helge	24	Ja	-	Bekymrad världsmedborgare	Ett nytt liv, meningssökande	Militärromantik
Ivar	36	Nej	-	Bekymrad världsmedborgare	-	Militärromantik
Johan	26	Ja	-	Bekymrad världsmedborgare	-	-
Kalle	19	Nej	-	Bekymrad världsmedborgare	-	-
Ludvig	31	Nej	-	Bekymrad världsmedborgare	Avsaknad av samhörighet	-



## 5.2 De frivilligas motiv

### 5.2.1 Pengar – *Money*

Det har inte framkommit ekonomiska motiv, pengar, hos de tolv svenskarna. Personerna nämner själva inte i intervjuerna att pengar eller lön skulle vara ett motiv för att åka och strida. De frivilliga i Ukrainas internationella legion är anställda av ukrainska försvarsmakten och får en lön på cirka 10 000 kronor i månaden, vilket motsvarar en vanlig ukrainsk soldatlön (Eklund 2022). Detta får dock anses vara en mycket låg lön, med svensk standard mätt. Andra frivilligbrigader eller grupperingar, som ett antal av de tolv deltar i, har ingen lön utan får endast vapen och stridsmaterial från ukrainska försvarsmakten (Braw 2022).

I studien har framkommit att personerna nämner att pengar samlas in till kriget, men donationerna uppges gå till att köpa in material till frivilligbrigaderna.

*“Jag är helt ointresserad av berömmelse, jag skulle helst gå under radarn. Det ökar bara hotbilden mot mig och min familj. Den enda anledningen till att jag gör det här är att vi behöver resurser.” – Erik.*

Citatet från Erik visar på det faktum att det finns personer som deltar i medieintervjuerna med ett ekonomiskt incitament. Detta är givetvis problematiskt för studien, vilket tagits upp i metoddiskussionen kapitel 4.2.2. Det beskriver även att pengar är en aktuell fråga. Det finns alltså skäl att tro att personerna försöker försköna eller framföra kampen som gott mot ont. Få svenskar kan antas vilja ge pengar till en högerextrem nazist, eller någon så kallad krigsturist, som vissa anklagats för att vara, vilket tas upp i kapitel 5.2.4.

I en radiosänd intervju där Filip medverkar beskrivs insamlingar via sociala medier som centrala för frivilligbataljonerna, vilka har autonom finansiering. Donationer är enligt honom avgörande för krigets utgång. Enligt Filip skapar filmmaterial från direkta strider och artillerinedslag på sociala medier en ökad vilja att donera pengar. Flera personer har även haft swish-konton dit man kunnat bidra. Det är alltså inte uteslutet att det kan finnas personer som drar nytta av detta faktum och drar in pengar, men det är inget som denna studie kan fastslå.

Forskning har visat att pengar varit en faktor för utländska frivilliga. Detta är ett motiv som framkommit i tidigare litteratur (Malet 2010, 107). Detta kunde även gälla frivilliga till Ukraina innan invasionen 2022, som i flera fall har övergått till att bli regelrätta legosoldater eller starta säkerhetsfirmor (Rekawek 2022, 113). Pengar kunde därför vara ett möjligt motiv hos dem. För de tolv svenskarna i denna studie har dock pengar uteslutits som motiv.

## 5.2.2 Ideologi – Ideology

Den ideologiska motivet är mycket framträdande hos många av personerna, som själva direkt anger det under intervjuerna. Följande citat ämnar belysa detta faktum:

*“Jag är villig att ställa upp för det som är rätt. Det är att skydda människor som behöver hjälp, som flyr eller lever under fruktansvärda förhållanden på grund av en diktators maktgalenskap.”* – David.

*“Nu följer jag ett motto av Edmund Burke: Den enda anledningen till att ondska vinner är när goda män inte gör något åt det. ”, “I dag undrar alla hur världen bara kunde se på under förintelsen och inte göra något. Det är samma sak i dag egentligen.”* – Bertil.

*“Det ligger något väldigt solidariskt i denna handling och jag tycker att det är något som fler borde överväga, det handlar om Europas framtid.”* – Kalle.

Helges historia om hur han anslöt sig till kriget beskrivs av reportern på detta vis:

*“Han vaknade den 24 februari och gjorde vad han alltid gör, öppnade mobilen. Såg att Ryssland gjort det amerikanerna varnat för, invaderat. Första tanken var att ta reda på mer. Bilda sin egen uppfattning. Han gick igenom otaliga bilder och filmer, den ena värre än den andra, och känslan att han måste göra något växte fram.”*

Det handlar alltså om en kamp mellan gott och ont, att slåss för något som man tror på. Det handlar även om Europas framtid, enligt Kalle. Personerna drivs alltså av att göra något gott i världen, men även att beskydda de demokratiska länderna i Europa.

Rekawek lyfter även upp ett liknande ideologiskt motiv som här benämns ”stoppa Ryssland”: *“if Ukraine was to fall then they [Russia] would come for all of us.”* (Rekawek 2022, 117). Detta påminner om narrativet att Ryssland är ett existentiellt hot mot västvärlden och dess värderingar. Om Ukraina faller, kan Sverige stå på tur. Detta är även närvarande bland de tolv svenskarna i denna studie.

*“Jag visste att jag inte kunde sitta hemma i Sverige och se på nyheterna hur andra slogs och dog för en kamp jag kände också var min. Jag har tränat i över tio år för att slåss under blågul fana för demokrati och frihet mot Ryssland. Det råkade bara bli en annan blågul fana, men precis samma strid.”* – Gustaf.

*“Alla har vi ju alltid skämtat om att 'ryssen kommer' – vi har alltid skämtat om det men det har aldrig varit på allvar att det skulle hända.” – Johan.*

*“Vi måste ta smällen där den är, vi kan inte låta Ryssland vinna den här fajten, det kommer drabba oss alldeles för hårt. Jag har en 6-åring och en 9-åring hemma i Sverige, de ska leva i en bra värld där man hjälper varandra.” – Adam.*

Dessa citat visar tydligt på att den ukrainska kampen uppfattas som del i något större, där västvärlden och Sverige potentiellt är hotat. Logiken är inget nytt, frivilliga till både nazityska SS och finska vinterkriget har uppgett liknande motiv, att strida mot Sovjet/Ryssland. Kalla krigets proxykrig följer samma logik: om vi inte motar kommunismen var den finns, kommer den att sprida sig. På samma sätt finns det historiska exempel där frivilliga anslutit sig i kampen mot fascism. Under spanska inbördeskriget på 1930-talet anslöt sig volontärer världen över till internationella brigader för att slåss mot fascismen. De flesta av dem hade dock ingen militär erfarenhet och var dåliga i strid (Chakyan Tang 2022). Man kan argumentera för att de som anslöt sig till islamistiska terrororganisationer såg en kamp mot kapitalismen och västvärlden.

Ukrainakonflikten präglats till stor del av en kamp mellan väst/öst. Till mångt och mycket kokas det ner till: skall Ukraina bli en del av västlänternas samhörighet eller fortfarande tillhöra den ryskinfluenserade sfären? De frivilligas anslutning i kriget kan även ses som i ett led av det, Ukraina ansluter sig till västlänternas, och de frivilliga identifierar sig med deras kamp. Detta är ett narrativ som de svenska frivilliga nämner, vilket tidigare citat även visat på. Detta går in i tidigare forskning om rekrytering av frivilliga (Malet 2013).

I intervjun med Cesar beskrivs hur han funnit vänner genom TikTok och tillsammans beslöt de sig för att åka ner till Ukraina. Det här skedde två månader efter invasionen och de bestod av en trupp som bestod av män världen över.

*“Den 28 april gick vi in i Ukraina, det var jag, 3 amerikaner, 2 killar från Australien och 2 engelsmän.” – Cesar.*

Cesars citat visar tydligt på att det är ett narrativ och kamp som överbryggat nationsgränserna. Det är alltså en ideologi som inte är knutet till en nation.

I kapitel 5.1 presenteras personerna och där konstateras att ingen av dem har direkt koppling till Ukraina, det vill säga vara ukrainare eller ha släkt i landet. Ivar uppger sig dock ha blivit inspirerade av ukrainska vänner han fått via jobbet. Detta skiljer sig från frivilliga krigare till ISIS där majoriteten haft utländsk bakgrund och koppling till länderna (Rostami et al 2020, 384). Detta är dock inget nytt fenomen, det fanns även svenskar som engagerade sig för kurdernas sak mot ISIS, utan koppling till den folkgruppen. Det är alltså snarare den ideologiska samhörigheten som Malet tar upp, som kan ha spelat in.

Allt kan sägas ha sin början i president Zelenskyjs vädjan om hjälp och annonseringen av bildandet av den Internationella ukrainska legionen. I intervjun

med 31-åriga Ludvig, beskrivs att han tog sitt beslut, när han låg vaken i sängen, bläddrade i sociala medier och inte kunde sluta.

*“Ludvig (förf. anm.). följer händelseutvecklingen via videoplattformen Tiktok. Han bläddrar mellan filmerna, kan inte sluta titta, hör uppmaningarna från Zelenskyj och känner stor beundran inför presidentens ledarskap.”*

Zelenskyj verkar även ha haft en betydande roll för de rekryterade svenskarna. I media har han varit mycket framträdande.

*“EU kommer att bli mycket starkare med oss. Utan er kommer vi att bli svagare. Vi är som ni är. Bevisa att ni är med oss. Bevisa att ni inte släpper oss. Bevisa att ni är européer. Då kommer livet att vinna över döden, ljuset över mörkret.” – Volodymyr Zelenskyj (Gripenberg 2022).*

Tidningscitaten från President Zelenskyj från ett av de första talen efter invasionen, ett av många, visar tydligt på att han talar till transnationella grupper. Vartefter att kriget pågått har detta framhävts i talen. Exemplen är många.

*“Vi försvarar oss själva och er på slagfältet. Vi kämpar emot den största antieuropeiska kraften i den moderna världen.” – Volodymyr Zelenskyj (Brunow 2023).*

Analys av talen är inte föremål för denna studie, men det kan fastställas att den kamp som de tolv frivilliga svenskarna beskriver har lyfts upp av presidenten, som sedan även nämns av de frivilliga. Det gäller en kamp mellan gott och ont, om Europas framtid. Vidare forskning kunde undersöka de narrativ som Ukraina och Zelenskyj skapat och förmedlat, vilket går i linje med Malets forskning på utländska frivilliga i krig.

En intressant aspekt i studien är att flera uppger att de först tänkt ansluta sig till den Internationella ukrainska legionen (Johan, Gustaf), som presidenten annonserade, men väl på plats ändrade de sig.

*“Originalplanen var att gå med i Ukrainska Främlingslegionen med en större enhet svenska frivilliga, men det visade sig svårt att få svenskar att åka ner utan raka bud om kontrakt, uppgifter, med mera. Då återstod möjligheten att anmäla oss direkt själva. Men vi fick blandade uppgifter om hur legionen i sig fungerade, så vi tog lite tid att se över våra alternativ.” – Gustaf.*

Citatet visar på att det fanns mycket osäkerhet kring legionen som snabbt formerats, men att viljan att ansluta sig och hörsamma Zelenkskyjs vädjan var stor. Tre andra (Ludvig, Kalle och David) anslöt sig till legionen, men återvände mycket snabbt hem efter en raketattack mot brigadens bas. Uppgifter om hur många som dog under bombardemanget varierar, från rysk sida har man hävdad

180 personer, från ukrainskt håll 35 personer. Detta satte dock som nämnt punkt för flera volontärers engagemang, vilket i sig är en intressant observation om personernas motiv.

Kalle beskrivs på detta vis i en tidningsintervju: *“Han berättar att han inte riktigt vet vad som ligger bakom beslutet att ge sig ner till striderna”*. Rekawek konstaterar även att flera Ukrainavolontärer innan invasionen hade ganska uttänkta anledningar till att gå med i kriget, *“The fighters' motivation for joining the war were sometimes shallow”* (Rekawek 2022, 213). Vad gäller Kalle, var han en av de som återvände och det kopplat med hans resonemang i medieintervjun kan tyda på att hans motiv var grunda eller inte särskilt uttänkta, som Rekawek har fastställt för andra volontärer i hans studie.

Något som hakar fast i Malets beskrivningar av narrativ, är att terrororganisationen ISIS använde/använder sig utförligt av propaganda i rekryteringen, bland annat i sociala medier (Kearns 2018). Spridandet av propaganda på sociala medier har varit en faktor i flera av intervjuerna (det tål att anmärkas att propaganda kan både användas i positiv och negativ bemärkelse). I en intervju med Erik ifrågasätter reportern att de ryska övergreppen varit så allvarliga som det påstås, varav Erik svarar på följande sätt:

*“Nej, det är inte bekräftat. Men vi fick det från olika källor, regionen och flera organisationer. Men det spelar liksom inte riktigt någon roll, oavsett om behovet fanns eller inte är det... Det finns tillräckligt mycket sjuka videos som cirkulerar på internet på att ryssar våldtar barn”* – Erik.

Förutom att citat bekräftar att Eriks motiv är att stoppa våldet som pågår i Ukraina och Ryssland, visar det på att propaganda (huruvida informationen är sann eller inte, anmärker inte författaren) spelat en roll. Att fastställa huruvida propaganda spelat roll för rekryteringen är inte denna studies syfte, men författaren anser här att detta är en intressant aspekt som kunde vara värd ytterligare forskning.

Sammanfattningsvis är ideologiska motiv närvarande hos alla tolv svenskar. För de tolv svenskarna handlar det dock om en ideologi som författaren påstår präglas av liberaldemokratiska värderingar. Utifrån svaren kan volontärerna klassas enligt termen som Rekawek myntat: *bekymrade världsmedborgare*.

### 5.2.3 Flykt – *Escape*

I kap 5.1 beskrivs vad som framkommit i intervjuerna i fråga om personernas bakgrund. Denna del tittar på om det fanns något i deras bakgrund som kan ha varit ett motiv.

Kriminalitet hos de undersökta har inte framkommit. Det är dock inte uteslutet, eftersom allting givetvis inte nämns i en intervju och personerna nog inte har en vilja av att berätta om tidigare snedsteg. Vidare forskning kunde gräva djupare i material om personerna, som till exempel brottsregister i en liknande studie som Rostami et al (2018) gjort.

Ludvig kunde dock tänkas ha haft ett kriminellt förflutet, åtminstone i unga år.

*“Min tonårstid blev väldigt stökig. Jag hade redan problem med min identitet, både jag och brorsan är adopterade. Jag var utåtagerande i skolan och hamnade i ett väldigt taskigt umgänge.” – Ludvig.*

Citatet visar på två saker: dels ett eventuellt kriminellt förflutet och dels en känsla av att inte passa in i samhället. Enligt författaren är det senare påståendet mer belagt. Även Helge kan ha haft ett liknande motiv. Han beskrivs i en intervju på detta vis: *“En barndom han beskriver som väldigt komplicerad, till stora delar tillbringad i fosterfamilj”*.

Detta visar på att det i Helges och Ludvigs motiv kan ligga något i grunden om att inte ha passat in i, eller känt sig delaktiga i, samhället.

Helge och Filip bedöms söka efter en större mening i livet. De frivilliga till ISIS hade en känsla av att vara utstötta i samhället (Rostami et al 2020) och även inblandade i kriminalitet (Rostami et al 2020, 384). Detta kan tyda på ett mönster hos frivilliga i krig.

Bertil beskrivs i intervjun bland annat ha fått ukrainsk flickvän, börjat lära sig ukrainska och genomgår dokumentationsprocesser för att formellt bli del av ukrainas armé. Detta kunde visa på ett motiv att vilja börja ett nytt liv.

I kartläggningen av personernas bakgrund (kap 5.1) framkommer även delar av personernas socioekonomiska ställning, bland annat deras jobb där det konstateras att inga har varit högt uppsatta. Detta kan även det dels jämföras med tidigare volontärer till Ukraina, som bestod av en väldigt varierad trupp (Rekawek 2022, 113), men även med volontärerna till ISIS som kom från sämre förhållanden (jämfört inom landets gränser märk väl) (Rostami et al 2020, 384).

Inom kontraspionaget har dr. Wilder, klinisk psykolog som jobbat för CIA i 25 år, identifierat tre faktorer till att någon blir en spion av egenintresse (det vill säga inte för till exempel ideologiska skäl): personlighetsstörning, personlig kris och tillfälle (2017, 20). Här kunde det finnas en koppling mellan de två fälten. Tillfälle, att ett krig blossat upp (fullskalig invasion) och möjlighet att ansluta sig (Zelenskyj annonserade) är snarast fastställt. Personlighetsstörningar, kunde vara en faktor, som narcissism och bristande personlig mognad, detta går dock utanför denna studie att utreda. En personlig kris som fastslås inom kontraspionaget, kunde även det vara relevant här. En person som hamnat i knipa, kriminalitet, förhållande som tar slut, ekonomiska svårigheter, kunde se möjligheten att ta vapen i hand för främmande land som en lösning på problemet. Var det en personlig kris som utlöste beslutet? Detta kan dock inte utredas här, men författaren av denna studie anser att det vore av intresse att identifiera i vidare studier.

Har då deras bakgrund även fungerat som en drivkraft till att de åkte, en vilja att börja på ny kula? Personerna själva nämner inte att de flyr från något, eller att de vill starta ett nytt liv, men utifrån föregående citat från Ludvig och Helge kan det dock finnas skäl att utgå ifrån att det inte är ett omöjligt scenario.

Att mer inte framkommit i studien, just avsaknaden av information i intervjuerna är av intresse. Det ligger i sakens natur att ett journalistiskt reportage av en person som ska åka och strida porträtteras efter *the hero's journey*

(hjaltermot), man måste helt enkelt visa allt vad personen ger upp för att åka och strida mot det onda, för att skapa en bra berättelse. Det är alltså högst sannolikt att reportrarna försökt spegla detta, att det inte framkommer i större utsträckning för vissa personer är därför anmärkningsvärt. Det blir dock för spekulativt att ta i beräkning i denna studie.

Sammanfattningsvis finner författaren att fyra personer haft flykt som motiv. Dessa är meningssökande, en vilja att börja nytt liv och avsaknad av samhörighet.

#### 5.2.4 Ego – Ego

I detta delkapitel tittas på motiv för egenintresse, som inte handlar om materiell vinning. Detta handlar bland annat om äventyrlust, militärromantik och krigsturism som undersökts.

Många hade en bakgrund inom Försvarmakten. Men för de som inte hade det, verkar militärromantik, alltså dröm om att vara soldat, vara ett motiv, vilket följande citat från Ivar visar på:

*“Det har alltid varit min dröm också att göra någonting inom det militära så det var ett självklart kall för mig. Det gick fort.” – Ivar.*

Även Helge verkar uppvisa tecken på militärromantik. Han beskrivs av reportern på detta vis: *“har velat bli soldat så länge han kan minnas. Gjorde alltid honnör till soldater han stötte på i barndomen.”*. Trots det jobbar han inte inom Försvarmakten, utan har endast genomfört värnplikt. Inom tidigare medierapporteringar har militärromantik även lyfts som motiv (Sundberg 2023).

Äventyrlust är ett motiv som många skulle kunna ha, men inga motivindikatorer har hittats till detta. Författaren har bland annat sökt efter tidigare intressen som kunde anses kunde prägla detta. Dessutom har ingen heller uppgett att de drivs av av en äventyrlust.

Att åka till kriget med egoistiska motiv, har lyfts upp och ifrågasatts av de intervjuade personerna. Termen krigsturism har använts för att beskriva fenomenet:

*“[E]tt generellt problem med västerlänningar är de som åker ner för att få fler följare på TikTok. Det är väldigt vanligt. Både bland svenskar och utlänningar generellt. Vilket är varför vi har haft så mycket motgångar för att få ukrainas förtroende.” – Erik.*

Citatet visar på att vissa personers motiv till att åka till kriget ifrågasatts, att vissa åkt som krigsturister, eller någon form av krigsbloggare/ krigsinfluencer, det vill säga motiv som speglar ett egenintresse snarare än som bekymrade världsmedborgare. Det är dock inte de själva som uppger det, utan andra volontärer.

“Jag sänder också live på TikTok 5 dagar i veckan, och kommer även göra det från Ukraina, men i begränsad skala. Vi får inte glömma bort att kriget fortfarande pågår, trots att nyhetsrapporteringarna har tystnat.” – Cesar.

Citat från Cesar visar att fenomenet att dela material på sociala medier finns, dock är det inte fastställt att Cesar i detta fall skulle göra det av eget intresse, som till exempel någon form av krigsturism och för att få fler följare på sociala medier.

Sammanfattningsvis är militärromantik det enda motivet som hittas hos de tolv frivilliga svenskarna inom kategorin ego.

### 5.2.5 Sammanfattning och diskussion

Pengar har inte framkommit som ett motiv hos de tolv frivilliga svenskarna. Personerna har i flera fall angivit donationer som en anledning till att medverka i intervjuerna, men detta bedöms inte vara för egenvinning eftersom det går till frivilligbrigaderna. Lönen i den ukrainska främlingslegionen är mycket låg.

Ideologi som motiv återfinns hos alla tolv svenskar. Personerna, till skillnad från tidigare Ukrainavolontärer, har inte haft politisk ideologi i form av högerextremism som bakgrund eller driv.

Bedömningen är att alla faller under termen som Rekawek föreslår: *concerned citizens of the world*, som enligt Rekawek (2022, 234) visar på den nya typen av frivilliga som anslutit sig till kriget efter invasionen. Författaren till denna studie har översatt det engelska begreppet till *bekymrade världsmedborgare*. Världsmedborgare i sig innebär att man ser en värld större än nationsgränserna. Motiven för många frivilliga utländska soldater i krig grundar sig i en vilja att göra världen till en bättre plats. Malet (2013) har lyft upp att rekryterare av frivilliga utländska till krig, använder sig av just den idén om att det finns existentiella hot mot transnationella etniska, religiösa eller ideologiska grupper.

*Bekymrade världsmedborgare* kunde enligt författaren likaväl innefatta de frivilliga i spanska inbördeskriget som slogs mot fascism, liknande argumentationer går att göra hos de frivilliga till ISIS som trodde att islamism och ett nytt kalifat var vägen till en bättre värld. Att ta ställning mot Ryssland (inte kommunistiska Sovjetunionen märkväl) och för liberala demokratiska värderingar, är dock ett ställningstagande i sig, inte endast att man bryr sig om världen som helhet över nationsgränserna, utan mot en politisk idé. Detta handlar alltså om en politisk ideologi som inte träder fram i termen som Rekawek myntat och använder sig av, trots att ordet världsmedborgare i sig kan antas innebära ett visst mått av ideologi och politiska värderingar. Författaren argumenterar därför att ett bättre begrepp för att beskriva de utländska frivilliga krigarna i Ukraina bör användas. Förslagsvis kunde detta innefatta: *utländska frivilliga för liberaldemokrati*. Detta eftersom kampen i hög grad kan sägas vara för EU/västländerna och de värderingar som de står för, inte ett enskilt land utan snarare den ideologin västländerna eller de liberaldemokratiska länderna står för.



Men författaren konstaterar att vad som innefattar liberaldemokrati i så fall bör definieras och termen bör utredas ytterligare.

Fyra personer bedöms ha haft flykt som motiv. Motivet att inte ha passat in i samhället hittas hos en person. Ett sökande efter mening i livet är även ett motiv som hittas, hos två personer. En vilja att börja ett nytt liv hos två av de frivilliga. Kriminalitet, som tidigare Ukrainavolontärer, har inte fastställts.

Motiv i egenintresse som inte berör pengar, ego, återfinns hos ett antal. Två personer kan bedömas falla under kategorin militärromantik. Utöver det lyfts krigsturism fram som motiv av volontärer, som anklagar andra för att ha åkt till kriget av egetintresse snarare än att kämpa för en god sak. Detta är dock inte fastställt hos de tolv svenskarna i denna studie.

En mycket intressant aspekt är att de filmklipp och bilder som cirkulerat på sociala medier uppges av flera av personerna ha varit avgörande för beslutet att ta värvning. Vidare forskning kunde utreda sociala mediers betydelse i rekryteringen och mobiliseringen av utländska frivilliga i krig. Vidare forskning på propaganda och de narrativ som Ukraina och Zelenskyj använt sig av skulle även vara av intresse.

Exakt vad som blev katalysatorn till att så många åkte efter Zelenskyj annonserade bildandet av Ukrainas internationella legion, samt varför den gick så snabbt, är inte utrett i denna studie. Studien är heller inte generaliserbar för utländska frivilliga i krig. Fokus har varit på svenskar och de tolv som kunnat identifieras, av de hundratals som kan ha åkt.

Denna studie är dock ett steg i riktningen mot att utreda det fenomen som författaren påstår uppstod i februari 2024: en stor våg av män anslöt sig under ett hastigt förlopp till Ukrainakriget. Det återstår för fortsatt forskning att vidare utreda.

## 6 Slutsatser och avslutande kommentarer

Den här studien bekräftar tidigare forskning som gjorts på utländska frivilliga i krig och framförallt frivilliga i Ukrainakriget. Motiven som framkommer bland de tolv frivilliga svenskarna är ideologi, ett sökande efter mening, att inte passa in i samhället, att vilja börja ett nytt liv och militärromantik. Flera motiv kan givetvis ha samspelat i beslutet att åka öst och strida för Ukrainas sak. Ideologi är det vanligast förekommande, alla tolv svenskarna bedöms ha haft det som motiv. Rekaweks påstående om att det handlar om *bekymrade världsmedborgare* befasts. Dock anser författaren av denna studie att en annan term bör myntas och användas. Ett bättre begrepp bör utkristalliseras för att stärka terminologin inom området. Detta bör innefatta personernas specifika ideologiska övertygelse, som författaren föreslår kan rymmas inom begreppet liberaldemokrati.

Personerna, till skillnad från tidigare Ukrainavolontärer, har i denna studie inte konstaterats ha haft politisk ideologi i form av högerextremism som bakgrund eller driv. I samband med återvändare från ISIS och Ukrainakriget pre-invasionen har Säkerhetspolisen ägnat uppmärksamhet mot personerna på grund av deras potentiella extremism. Precis som i fallet med ISIS-volontärer fick Säpo upp ögonen för de frivilliga i Ukraina och ska enligt uppgifter undersökt krigsbrott i Ukrainakriget (Rekawek 2022, 121). Detta ledde till svårigheter för de frivilliga, vilket enligt Rekawek gjorde att vissa valde att stanna i landet (ibid, 121). Denna studie visar inte på någon extremism hos de studerade. Det kan dock konstateras att personer kan påverkas och förändras under kriget, PTSD och liknande. Om väst drar in stödet till Ukraina och kriget förloras, är det heller inte otänkbart att återvändare hyser agg mot sina hemland. Säkerhetsintervjuer bör därför inte avskrivas endast för att det inte framkommit någon form av extremism.

För att stärka terminologin föreslås en akronym/minnesregel liknande den inom kontraspionaget. Författaren argumenterar för att en modifierad MICE kunde fungera som ett verktyg för att fastställa utländska frivilligas motiv och underlätta diskussionen inom området. Denna sammanfattar de olika motiven som framkommit i tidigare litteratur: *Money*, *Ideology*, *esCape*, *Ego* (pengar, ideologi, flykt och ego).

Fortsatt forskning föreslås bedrivs inom området. Vidare studier kunde pröva akronymen MICE i en större omfattning och fastställa om modellen håller. Motiv för utländska frivilliga till Ukrainakriget kunde utredas genom att titta på ett större antal personer. Direkta intervjuer rekommenderas med personerna istället för att förlita sig på material publicerat i media.

## 7 Källförteckning

Allely, Clare S. och Sammie J. Wicks. 2022. The Feasibility and Utility of the Terrorist Radicalization Assessment Protocol (TRAP-18): A Review and Recommendations. *Journal of Threat Assessment and Management*. 9 (4), 218-259.

Abend, Lisa. 2022. Meet the Foreign Volunteers Risking Their Lives to Defend Ukraine—and Europe. *Time*. 07.03.2022 <https://time.com/6155670/foreign-fighters-ukraine-europe/> (Hämtad 05.06.2023).

Braw, Andreas. 2022. En okänd soldat vid fronten i Ukraina. *Militär debatt*. <https://militardebatt.com/2022/05/07/en-okand-soldat-vid-fronten-i-ukraina/> (Hämtad 05.06.2023).

Burkett, Randy. 2013. An Alternative Framework for Agent Recruitment: From MICE to RASCLS. *Studies in Intelligence*. vol. 57, No. 1.

Bokstaveringsalfabetet.se Svenska bokstaveringsalfabetet. <https://bokstaveringsalfabetet.se/svenska> (Hämtad 26.04.2023).

Benulic, Boris. 2022. Granskning: Jesper Söder, vår tids hjälte? *Morgonposten*. 03.04.2022. <https://morgonposten.se/2022/04/03/granskning-jesper-soder-var-tids-hjalte-ar-han-en-stridsmaskin/> (Hämtad 06.05.2023).

Boréus, Kristina och Bergström, Göran. 2018. Textens mening och makt, Studentlitteratur.

Brunow, Stefan. 2023. Zelenskyj i Bryssel: Europa är vårt gemensamma hem under attack. *Svenska Yle*. 09.02.2023. <https://svenska.yle.fi/a/7-10028300/> (Hämtad 06.05.2023)

Carlén, Anders och Falk, Mattias. 2012. Svenskar i Strid: Veteranernas historier 1943–2011. Albert Bonniers Förlag.

Chakyan Tang, Isaac. 2022. The Latest in a Long Line: Ukraine's International Legion and a History of Foreign Fighters. *Harvard International Review*. 02.09.2022. <https://hir.harvard.edu/the-latest-in-a-long-line-ukraines-international-legion-and-a-history-of-foreign-fighters/> (Hämtad 05.06.2023).

- Collin, Martin. Svenska soldater i Ukraina: Stridsklipp på sociala medier en kassako. *Sveriges Radio*. 14.10.2022. <https://sverigesradio.se/artikel/instagram-klipp-fran-strider-drar-in-storsummor-till-kriget-i-ukraina> (Hämtad 05.06.2023).
- Dahlgren, Nicklas. 2023. Tobias tillbaka i krigszonen – kämpar för ett fritt Ukraina. *Västerbottens-Kuriren*. 25.03.2023. <https://www.vk.se/2023-02-25/tobias-tillbaka-i-krigszonen-kampar-for-ett-fritt-ukraina> (Hämtad 05.06.2023).
- Danielsson, Christopher. 2022. Alekzandroz kunde fly kriget i Ukraina – berättar om upplevelserna inifrån: ”Känner mig lurad”. *Smålands-Tidningen*. 22.03.2022. <https://www.smt.se/2022-03-22/alekzandroz-kunde-fly-kriget-i-ukraina--berattar-om-upplevelserna-inifran-kanner-mig-lurad> (Hämtad 05.06.2023).
- Eklund, Henning. 2022. ”Det här är liksom mitt världskrig”. *Svenska Dagbladet*. 26.11.2022. <https://www.svd.se/a/bgOvml/svenska-soldaterna-som-strider-mot-putin-mitt-varldskrig> (Hämtad 05.06.2023).
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann E.; Wängnerud, Lena. 2017. Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Wolters Kluwer.
- Fahlman, Fredrik. 2022. ”Ville ha bilder att lägga upp – gjorde inte ett skit”. *Svenska Dagbladet*. 19.05.2022. <https://www.svd.se/a/Po8eQ0/ukraina-svenskarna-som-tar-till-vapen-mot-ryssland> (Hämtad 05.06.2023)
- Flores Juan. 2023. En av de dömda bröderna erkänner spioneri. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sverige/en-av-de-domda-broderna-erkanner-spioneri/> (Hämtad 14.05.2023).
- de Graaff, Bob. 2015. How to Keep our Youth away from IS: The Need for Narrative Analysis and Strategy. *Journal of Strategic Security*. Vol 8, no. 3, 48-52.
- Gripenberg, Pia. 2022. Zelenskyjs uppmaning till EU: ”Bevisa att ni är europeer”. *Dagens Nyheter*. 01.03.2022. <https://www.dn.se/varlden/zelenskyjs-uppmaning-till-eu-bevisa-att-ni-ar-europeer/> (Hämtad 05.06.2023)
- Hadenius, Axel. 1983. The Verification of Motives. *Scandinavian Political Studies*. 6(2):125-150.
- Hedenvind, Erik. 2021. 60 Sekunder – Så gick det till när Krim annekterades. *Sveriges television*. 17.04.2021. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/60-sekunder-sa-gick-det-till-nar-krim-annekterades> (Hämtad 05.06.2023).

- Kearns, Alicia. 2018. The democratisation of hybrid warfare and practical approaches to defeat violent extremism in the Digital Age. *Countering Online Propaganda and Extremism*. Routledge. 97-120.
- Lamont, Christopher. 2015. *Research Methods in International Relations*, Sage.
- Mahood, Samantha och Halim, Rane. 2017. Islamist Narratives in ISIS Recruitment Propaganda. *The Journal of International Communication*. Vol. 23, no. 1, 15-35.
- Malet, David. 2013. *Foreign Fighters: Transnational Identity in Civic Conflicts*. Oxford University Press.
- Malet, David. 2010. Why Foreign Fighters?: Historical Perspectives and Solutions. *Orbis*. 54(1):97-114.
- McKernan, Bethan. 2022. Ukraine appeals for foreign volunteers to join fight against Russia. *The Guardian*. 27.02.2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/27/ukraine-appeals-for-foreign-volunteers-to-join-fight-against-russia> (Hämtad 05.06.2023).
- Meloy, J. Reid och Paul Gill. 2016. The Lone-Actor Terrorist and the TRAP-18. *Journal of Threat Assessment and Management*. 3 (1), 37–52.
- Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. 2022. Russia invaded Ukraina: enlist to the International legion of Defence of Ukraine. <https://fightforua.org/> (Hämtad 26.04.2023).
- Olson, James M. To Catch A Spy. 2019. *The Art of Counterintelligence*, Georgetown University Press.
- Rescher, Nicholas. 2017. *Espionage, Statecraft, and the Theory of Reporting*. University of Pittsburgh Press.
- Rogvall, Filippa. 2022. Trebarnspappan: ”Åker inte för att jag vill skjuta ryssar”. *Expressen*. 08.03.2022. <https://www.expressen.se/nyheter/jag-aker-inte-for-att-jag-vill-skjuta-ryssar/> (Hämtad 05.06.2023).
- Rekawek, Kacper. 2022. Ukraine’s Foreign Legion: 12 important points. *University of Oslo webpage*. 18.03.2022. <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/news-and-events/right-now/2022/ukraine%E2%80%99s-foreign-legion-.html> (Hämtad 05.06.2023).
- Rekawek, Kacper. 2022. *Foreign Fighters in Ukraine: The Brown–Red Cocktail*. Routledge, London.

Rostami Amir, Sturup Joakim, Mondani Hernan, Thevselius Pia, Sarnecki Jerzy och Edling Christofer. 2020. The Swedish Mujahideen: An Exploratory Study of 41 Swedish Foreign Fighters Deceased in Iraq and Syria. *Studies in conflict and terrorism*. Vol. 43, No. 5, 382-395.

Samuelsson, Jan. 2022. 678 frivilliga svenskar strider i Ukraina. *Svenska Dagbladet*. 25.03.2022. <https://www.svd.se/a/y4M04E/678-frivilliga-svenskar-strider-i-ukraina> (Hämtad 05.06.2023).

Samuelsson Jan. 2022. Hundratals svenska frivilliga till Ukraina. *Aftonbladet*. 01.03.2022. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/WjBm0K/hundratals-svenska-frivilliga-till-ukraina> (Hämtad 05.06.2023).

Stein, Jeff. 2023. Democracy defenders and Rambo wannabes: Ukraine's volunteer foreign fighters. *The Washington Post*. 18.01.2023. <https://www.washingtonpost.com/world/2023/01/18/foreign-fighters-war-ukraine-volunteers/> (Hämtad 05.06.2023).

Sundberg, Marit. 2023. Frivilligsoldat: "En del av mig gör det för våldet". *Dagens Nyheter*. 30.01.2023. <https://www.dn.se/varlden/frivilligsoldat-en-del-av-mig-gor-det-for-valdet/> (Hämtad 05.06.2023).

Svenska Röda Korset. Kan man förlora sitt skydd? <https://www.rodakorset.se/krigets-lagar/aven-krig-har-regler/kan-man-forlora-sitt-skydd/> (Hämtad 05.06.2023).

Sveriges television. Utrikesbyrån: Svenskarna vid fronten. 18.04.2023. <https://www.svtplay.se/video/jB3XAWP/utrikesbyran/svenskarna-vid-fronten> (Hämtad 05.06.2023).

Söder, Jesper och Fredriksson, Johan. 2017. När världen tittade bort : svensken som kämpar mot Daesh i Syrien. *Månpocket*.

The Presidential Office of Ukraine. 2022. Appeal to foreign citizens to help Ukraine in fighting against Russia's aggression. *Official website of President of Ukraine*. 27.02.2022. <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-do-gromadyan-inozemnih-derzhav-yaki-pragnut-dopom-73213> (Hämtad 05.06.2023).

Utrikespolitiska institutet. 2022. Konflikten i Ukraina – fördjupning. 26.02.2022. <https://www.ui.se/landguiden/konflikter/ukraina2/fordjupning/> (Hämtad 05.06.2023).

Wilder, Ursula M. 2017. The Psychology of Espionage. *Studies in Intelligence*. vol. 61, no. 2, 19-36.

\*\*\*\*\*